

Euroopan unionin turvapaikkaviraston (EUAA) tai viraston puolesta toimivien henkilöiden ei voida katsoa olevan vastuussa tämän julkaisun sisältämien tietojen mahdollisesta myöhemmästä käytöstä.

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2022

PDF ISBN 978-92-9487-084-1 doi:10.2847/742110 BZ-01-22-107-FI-N

© Euroopan unionin turvapaikkavirasto, 2022

Kansilehden kuvitus, Irina _Strelnikova, © iStock, 2021

Aineistoa lainattaessa on mainittava lähde. Kaikkien EUAA:n tekijänoikeuteen kuulumattomien kuvien tai muun aineiston käyttöön tai jäljentämiseen on pyydettävä lupaa suoraan tekijänoikeuden haltijalta.

Johdatus tähän työkaluun

Tähän työkaluun on koottu lähtöä edeltävää perehdyttämistä koskevia ohjeita ja käytännön neuvoja. Sen sisältämät tiedot eivät ole tyhjentyviä ⁽¹⁾. Tavoitteena on tukea Euroopan unionin jäsenvaltioita ja assosioituneita maita niiden operatiivisessa työssä uudelleensijoittamisen parissa.

Mikä on tämän työkalun tarkoitus?

Tämän työkalun tarkoituksena on tarjota uudelleensijoittamisvirkamiehille ja lähtöä edeltävän perehdyttämisen järjestäville kouluttajille yleiskatsaus, jossa tarjotaan johdonmukaista ja tarkkaa tietoa elämästä uudelleensijoittajamaassa. Näin avustetaan pakolaisia a) kehittämään tarpeellisia tietoja, taitoja ja asennetta, joita tarvitaan sopeutumiseen uudessa maassa elämiseen, b) esittämään kysymyksiä ja huolenaiheita, c) kehittämään realistisia odotuksia ennen saapumista ja d) tekemään tietoon perustuva päätös uudelleensijoittamisesta. Työkalu keskittyy lähtöä edeltäviin perehdyttämispalveluihin ⁽²⁾, joita tarjotaan ennen pakolaisten lähtöä, mutta työkalua voidaan hyödyntää myös lähdön jälkeen tapahtuvaan perehdyttämiseen.

Miksi työkalu luotiin?

Tätä työkalua voivat käyttää oppaana ohjelmiansa laajuuden ja sisällön suunnittelussa sellaiset maat, jotka haluavat kehittää tai tehostaa lähtöä edeltävää perehdyttämistä. Kouluttajat voivat valita, mitkä aiheet ja osa-alueet ovat kaikkein oleellisimpia heidän lähtöä edeltävää perehdyttämistä ajatellen. Valinnassa on

syitä ottaa huomioon kohderyhmän erityispiirteet ja perehdyttämisen ajankohta (ennen lähtöä vai lähdön jälkeen). Huomioon otettavia tekijöitä ovat muun muassa seuraavat: ovatko pakolaiset lukutaitoisia, ovatko he maaseudulta vai kaupungista, onko heidän uskonnollinen/kulttuurinen taustansa erilainen ja ovatko he aiemmin kohdanneet eriasteista monikulttuurisuutta.

Mitä tämä työkalu sisältää?

Tässä asiakirjassa on ehdotuksia aiheista, joista voidaan koostaa aikuisille kohdistettu ⁽³⁾ yleinen lähtöä edeltävä yli **kolme kokonaista päivää** kestävä perehdyttäminen. Työkalua voidaan mukauttaa perehdyttämisen keston mukaan. Sitä voidaan myös mukauttaa tarjoamaan erityisesti paikallistason tietoa tai millä tahansa muulla tavalla kuvailemaan aluetta, johon pakolaiset muuttavat asumaan. Sisältö on esitetty osissa. Nämä osat on jaettu aiheisiin, jotka voidaan helposti räätälöidä jokaiseen perehdyttämiseen sopivaksi.

Eri osa-alueet ja lisäaiheet on eritelty mahdollisuuksien mukaan. Osa 12 on omistettu sosiaalisille ja henkilökohtaisille taidoille. Tämä osa voidaan käsitellä joko perehdyttämisen alussa tai lopussa (ellei sitä jaeta ja sisällytetä eri osiin). Jokaiseen

⁽¹⁾ Tämä työkalu on kehitetty alun perin EU-FRANK-hankkeen (Facilitating Resettlement and Refugee Admission through New Knowledge) puitteissa, jonka tavoitteena on uudelleensijoittamisen ja pakolaisten vastaanoton helpottaminen uuden tiedon avulla. Hankkeen on rahoittanut Ruotsin siirtolaisviraston johtama turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto (Asylum, Migration and Integration Fund). EUAA on varmistanut EU-FRANK-hankkeessa kehitettyjen uudelleensijoittamisen operatiivisten työkalujen laadun niiden luovutusprosessin yhteydessä.

⁽²⁾ UNHCR:n uudelleensijoittamisen käsikirja: <https://www.unhcr.org/46f7c0ee2.pdf>

⁽³⁾ Jotkin uudelleensijoittajamaat tarjoavat kohdistetun lähtöä edeltävän perehdyttämisen tietyille pakolaisryhmille, kuten lapsille, teini-ikäisille sekä homo- ja biseksuaaleille, transsukupuolisille, intersukupuolisille (hlbti) ja naisille.

osaan kuuluu luettelo, jossa ehdotetaan erilaisia aktiviteetteja, pelejä ja harjoituksia. Nämä perustuvat menetelmään, joka rohkaisee pakolaisia osallistumaan. Työkaluun on liitetty ytimekkäät menetelmälliset ohjeet.

Keille työkalu on tarkoitettu?

Työkalu on tarkoitettu uudelleensijoittamisen parissa työskenteleville virkamiehille/kouluttajille, jotka suunnittelevat ja/tai toteuttavat lähtöä edeltävän perehdyttämisen.

Mitä muita työkaluja ja lähteitä voidaan käyttää?

Viittausten helpottamiseksi tämän työkalun aihealueet ja osa-alueet on esitetty käytännöllisellä ja yksinkertaistetulla tavalla. Tässä työkalussa on näin ollen vain sisällöltään keskeisimmät aihealueet ja niiden määritelmät. Useimmat aihealueet ja osa-alueet on itseasiassa tarkoitettu jaettavaksi useisiin osiin. Lisää virikkeitä erityisistä aiheista tai sisällöstä löytyy tämän asiakirjan lopussa mainituista lähteistä. Ehdotetut aktiviteetit ovat suurimmalta osin intuitiivisia, mutta myös käytännön esimerkkejä ja tukimateriaalia on helppo löytää internetistä etsimällä mistä tahansa selaimesta sopivilla hakusanoilla.

Yleiskatsaus lähtöä edeltävän perehdyttämisen aiheista

Yksiköt	Aiheet	Osa-alueet	Ehdotetut aktiviteetit
Osa 1 Lähtöä edeltävän perehdyttämisen johdanto	Lähtöä edeltävän perehdyttämisen pääpiirteet		<ul style="list-style-type: none"> Tutustukaa toisiinne (ohjeistetaan vaikkapa tyyliin ”etsi joku, joka ...”) Esittelykierrros/-leikki
	tai saapumisen jälkeisen perehdyttämisen johdanto		
	Ryhmän sääntöjen luominen yhdessä osallistujien kanssa		

Osa 2 Matkalle valmistautuminen	Uudelleensijoittamisohjelman vaiheiden esittely	<ul style="list-style-type: none"> Uudelleensijoittamisviraston/-toimiston tehtävä, erityisesti saapumisen jälkeisessä perehdyttämisessä 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteinen aivoriihi: Mitä tiedät [uudelleensijoittajamaan nimi]? Mitä haluat tietää? Mitä opit? Mitä odotuksia sinulla on? Miksi ajattelet, että [uudelleensijoittajamaan nimi] on oikea maa sinulle? Keskustelua siitä, kuinka osallistujat ovat päässeet tähän uudelleensijoittamiskäsittelyn vaiheeseen ”Kuka minä olen?” -harjoitus
	Tarvittavat asiakirjat [uudelleensijoittajamaan nimi] matkustamiseen	<ul style="list-style-type: none"> Viisumi Matkustusasiakirjat 	
	Terveysten arviointi		
	Poistumismuodollisuudet/turvallisuusselvitys		
	Kulttuuriin perehdyttäminen: Miksi näin toimitaan?		

Osa 3 Matka [uudelleen- sijoittaja- maan nimi]		Lentoasemalla	<ul style="list-style-type: none">• Matkatavarat• Tarkastuskortti	<ul style="list-style-type: none">• Pakkaaminen (konkreettisten harjoitusten kanssa)• Harjoitellaan lentokenttämenettelyitä / koneeseen nousua / lentoa
		Lennon aikana	<ul style="list-style-type: none">• Lentokoneessa: mikä on sallittua ja mikä ei• Turvallisuusmääräykset	
Osa 4 Saapuminen ja vastaan- ottopalvelut		Vastaanotto ja tunnistautuminen		<ul style="list-style-type: none">• Tutustuminen erilaisiin majoitusvaihtoehtoihin (video, jos saatavilla)
		Asuminen ja kuljetus lopulliseen kohteeseen		
		Pitkäkestoinen majoitus: asunnon vuokraaminen	<ul style="list-style-type: none">• Yleiset näkökohdat asunnon vuokraamiseen• Vuokranantajan vastuut• Vuokralaisen vastuut• Julkiset asumispalvelut	
Osa 5 Yleiskatsaus uudelleensi- joittaja- maasta		Maantiede ja ilmasto Kieli ja kulttuuri Uudelleensijoittajamaan historia Poliittiset rakenteet Julkiset laitokset ja palvelut Liikenne	Normit ja tavat Sosiaalinen monimuotoisuus Elämä kaupungissa/kunnassa/kylässä	<ul style="list-style-type: none">• Kouluttaja kysyy osallistujilta, mitä nämä tietävät uudelleensijoittajamaasta• Osallistujat etsivät uudelleensijoittajamaan (ja lähtömaan) kartalta• Osallistujat esittelevät (ryhmissä) lähtömaansa tärkeimmät tiedot• Kouluttaja esittelee uudelleensijoittajamaan (kuvien ja videoiden kanssa, jos saatavilla).

**Osa 6
Lait, oikeudet ja velvollisuudet uudelleensijoittajamaassa**

Yleiset oikeudet ja vastuut	<ul style="list-style-type: none"> • Perustuslaki • Lait ja asetukset • Oikeudet ja velvollisuudet • Ihmisoikeudet (uskonnonvapaus mukaan lukien) • Viranomaisten asema ja käyttäytyminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Tietovisa: Sallittua vai ei sallittua? Asuinmaan ja uudelleensijoittajamaan vertailua
Esimerkkejä erilaisista laissa säädetyistä asioista	<ul style="list-style-type: none"> • Lasten oikeudet • Naisten oikeudet • Kotouttamislaki • Liikennesäännöt • Eläinten oikeudet • Pakolaisten oikeudet ja velvollisuudet 	
Henkilöllisyysasiakirjat	<ul style="list-style-type: none"> • Oleskelulupa • Henkilöllisyystodistus • Matkustusasiakirja • Ajokortti • Asiakirjat ja myöntävät viranomaiset 	
Sosiaaliturva	<ul style="list-style-type: none"> • Yleiskatsaus uudelleensijoittajamaan sosiaaliturvatuksista ja -ohjelmista • Kolmansien maiden kansalaisten perusvaatimukset sosiaaliturvatuksien saamiseen 	
Avoliitto ja perheenyhdistäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Avoliitto • Perheenyhdistäminen 	

Osa 7 Terveys- huolto ja sosiaalitur- va	Terveystieteiden tutkimuskeskus [Uudelleensijoit- tajaan nimi]	<ul style="list-style-type: none"> Sosiaaliturva- tunnus/sairaanhoidokortti 	<ul style="list-style-type: none"> Tietovisa: totta vai tarua? tai Keskustelu: Mitä tekisit jos ... ?
	Perhelääkärit ja erikoislääkärit	<ul style="list-style-type: none"> Sosiaaliturva- tunnus/sairaanhoidokortti 	
	Vastasyntyneiden terveydenhoito		
	Kiireellinen sairaanhoito	<ul style="list-style-type: none"> Ohjeita sairaanhoitoon pääsemisestä 	
	Ehkäisevä terveydenhoito	<ul style="list-style-type: none"> Rokotteet 	
	Sosiaaliturvajärjestelmä	<ul style="list-style-type: none"> Tietoja sosiaaliturvajärjestelmään pääsemisestä 	
	Lisätietoa ja -vaatimuksia terveydellisiin hätätapauksiin liittyen uudelleensijoittajamaassa	<ul style="list-style-type: none"> Tietoa asiaankuuluvista terveystekijöistä, kuten covid-19-pandemiasta 	

Osa 8 Koulutus	[Uudelleensijoit- tajaan nimi] koulutusjärjestelmän yleiset ominaisuudet Aikuiskoulutus Koulutuksen tärkeys Koulutusjärjestelmä yksityiskohtaisesti Vanhempien rooli lasten koulutuksessa	<ul style="list-style-type: none"> Todistusten/ tutkintojen tunnustaminen Seksuaalikasvatus Ruumiilliset rangaistukset 	<ul style="list-style-type: none"> Piirrä koulujärjestelmä tai Ryhmäkeskustelu
---------------------------	---	---	--

<p>Osa 9 Työelämä</p>		<p>Työllistymisen edut Kuinka löytää työpaikka Työpaikan etsiminen Työpaikkailmoitukset Kuinka palkkaus tapahtuu? Neuvoja onnistuneeseen haastatteluun Neuvoja hyviin työskentelysuhteisiin Työpaikan jättäminen Koulutuksen ja uudelleen koulutautumisen tärkeys</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vapaaehtoistyö 	<ul style="list-style-type: none"> • Keskustelua työelämää koskevista odotuksista ja työllistymisen esteistä • Keskustelua hyvistä/huonoista vastauksista tyypillisimpiin haastattelukysymyksiin • Itsearviointitehtävä • Aivoriihi: mikä on CV ja mitä se sisältää?
----------------------------------	--	---	--	--

<p>Osa 10 Varainhoito</p>		<table border="1"> <tr> <td data-bbox="523 904 788 958">Valuutta</td> <td data-bbox="794 904 1054 958"></td> <td data-bbox="1061 904 1402 1382" rowspan="3"> <ul style="list-style-type: none"> • Tunnista uudelleensijoittajamaan valuutta • Rahan hallinta / budjetin laatiminen – laadi todenmukainen suunnitelma kuukausibudjetista • Luettelo mainonnan mahdollisista vaikutuksista </td> </tr> <tr> <td data-bbox="523 967 788 1173">Maksutavat ja pankkijärjestelmä</td> <td data-bbox="794 967 1054 1173"> <ul style="list-style-type: none"> • Rahan käsittely • Pankkitilit • Laskujen maksaminen • Kortilla maksaminen </td> </tr> <tr> <td data-bbox="523 1182 788 1382">Kulutussyhteiskunta</td> <td data-bbox="794 1182 1054 1382"> <ul style="list-style-type: none"> • Raha-asiat, budjetointi ja asioiden tärkeysjärjestys • Taloudellinen tuki </td> </tr> </table>	Valuutta		<ul style="list-style-type: none"> • Tunnista uudelleensijoittajamaan valuutta • Rahan hallinta / budjetin laatiminen – laadi todenmukainen suunnitelma kuukausibudjetista • Luettelo mainonnan mahdollisista vaikutuksista 	Maksutavat ja pankkijärjestelmä	<ul style="list-style-type: none"> • Rahan käsittely • Pankkitilit • Laskujen maksaminen • Kortilla maksaminen 	Kulutussyhteiskunta	<ul style="list-style-type: none"> • Raha-asiat, budjetointi ja asioiden tärkeysjärjestys • Taloudellinen tuki 		
Valuutta		<ul style="list-style-type: none"> • Tunnista uudelleensijoittajamaan valuutta • Rahan hallinta / budjetin laatiminen – laadi todenmukainen suunnitelma kuukausibudjetista • Luettelo mainonnan mahdollisista vaikutuksista 									
Maksutavat ja pankkijärjestelmä	<ul style="list-style-type: none"> • Rahan käsittely • Pankkitilit • Laskujen maksaminen • Kortilla maksaminen 										
Kulutussyhteiskunta	<ul style="list-style-type: none"> • Raha-asiat, budjetointi ja asioiden tärkeysjärjestys • Taloudellinen tuki 										

Osa 11 Kulttuuriin sopeutumi- nen	Kulttuurishokki	<ul style="list-style-type: none"> • Sopeutumisen vaiheet (tehtävä) • Kulttuurishokin oireet (tehtävä) • Kurvin alareunasta selviytyminen • Kulttuurien ja arvojen välinen tasapainottelu • Kommunikointi erilaisten väestönsien kanssa • Muutokset perheessä 	<ul style="list-style-type: none"> • Saavutukset ja menetykset • Ryhmäkeskustelua mahdollisista ongelmista • Huono käsiala • Kulttuurishokin vaiheet • Kirje ystävälle • Oletko vaarassa (kärsiä kulttuurishokista)? • Tehtäviä, joiden avulla selitetään mahdollisen kotouttamisen eri tasot • Roolit perheessä • Kulttuuriset arvot: kyllä/ei-harjoitus • Tunteiden mittari (esim. lentopelko)
	Eläminen [uudelleensijoittajamaan nimi] yhteiskunnassa	<ul style="list-style-type: none"> • Nimet • Tervehdykset, koskettaminen, läheisyys ja kehonkieli • Keskustelu • Pukeutuminen • Perherakenne • Vierailut ja sosiaalinen kanssakäyminen • Ruoka ja ateriat • Jätteiden lajittelu • Länsimaisten wc-tilojen käyttäminen • Lemmikkien pitäminen 	

Osa 12 Henkilökohtaiset ja sosiaaliset taidot	Henkilökohtaisten ja sosiaalisten taitojen tunnistaminen ja kehittäminen	Tehokas viestintä Muiden ihmisten näkökulmien tunnistaminen/ymmärtäminen Aktiivinen kuuntelu Sosiaalinen ongelmanratkaisu Neuvottelu vertaisten kanssa Ympäristön paineiden vastustaminen Konfliktien hallinta Kielitaito	Laatukortit tai taitokortit tai Kehu toisen osallistujan taitoa (paperilla) ja kerää luettelo muiden osallistujien kehuista Pieni ryhmäkeskustelu: pyydä osallistujia keskustelemaan vaikeista tilanteista, jotka voivat olla oikeita tai hypoteettisia, ja pyydä heitä keksimään keinoja tilanteen ratkaisemiseksi henkilökohtaisten ja sosiaalisten taitojen avulla
--	--	--	---

Huomioita lähtöä edeltävän perehdyttämisen kehitys- ja toteuttamismenetelmistä (kokemuksia ja ehdotuksia EU-FRANK-kumppanimailta ja viiteryhmältä)

Lähtöä edeltävän perehdyttämisen osallistajat voivat olla taustoiltaan ja henkilöhistorialtaan hyvin erilaisia, joten he voivat olla enemmän tai vähemmän tietoisia uudelleensijoittamisen erilaisista näkökulmista. Tästä syystä on kiinnitettävä huomiota siihen, että perehdytys räätälöidään osallistujien tarpeisiin sopivaksi.

Kouluttajia kehoitetaan etsimään samankaltaisuuksia ja luomaan yhteyksiä osallistujien kokemuksien ja tiedon sekä esitetyn tiedon välille. Lähtöä edeltävän perehdyttämisen suositellaan olevan oppijakeskeistä, interaktiivista ja kokemusperäistä. Tämä voidaan tehdä sisällyttämällä perehdyttämiseen erilaisia oppimistyyliä (seuraavassa esitetyn kaltaisesti), materiaalia (kuvia, videoita, pelejä, karttoja, lippuja jne.) ja erilaisia keinoja tiedon tarjoamiseen (suullinen tieto, kirjallinen tieto ja audiovisuaalinen tieto). Kouluttajia rohkaistaan luomaan turvallinen ympäristö, jossa kaikki osallistajat voivat osallistua ja tuntevat pystyvänsä jakamaan kokemuksiaan ja tietojaan, esittämään kysymyksiä ja ilmaisemaan mielipiteitään. Tämä voidaan saavuttaa antamalla osallistujille toistuvasti mahdollisuus jakaa kokemuksiaan tai tietoaan ja esittää kysymyksiä. Tällä tavoin luodaan tasapaino paljon ja vähän kommunikoivien osallistujien välille.

Erittäin interaktiiviset menetelmät ovat äärimmäisen tärkeitä. Näihin voivat kuulua roolileikit, pienet ja isot ryhmäkeskustelut, aivoriihet ja niihin liittyvät aktiviteetit, joissa osallistajat saavat mahdollisuuden jakaa omia ajatuksiaan ja huoliaan uudelleensijoittamista koskien. Tämä tekee lähtöä edeltävästä perehdyttämisestä merkityksellisemmän ja tehostaa lisäksi

uusien tietojen muistamista. Sisällyttämällä Kolbin oppimisen kehän neljä opetustyyliä⁴ perehdyttämiseen mahdollistetaan oppijakeskeinen lähestymistapa, joka on sekä interaktiivinen että kokemusperäinen. Nämä neljä opetustyyliä ovat:

- **Kokemus (tekeminen):** tekeminen, yrittäminen, mallintaminen ja kokemuksen saaminen. Tämä vaatii aktiivista osallistumista. Osallistujille on tarjottava mahdollisuus suoraan osallistumiseen, joka onkin aina paras tapa oppia. Esimerkiksi roolileikit (näytteleminen), jonkin konkreettisen luominen tai osallistujien toistensa haastattelemineen.
- **Reflektiivinen tarkkailu:** tarkkailu, aivoriihet, visualisointi (esimerkiksi videon katsominen, roolileikin seuraaminen, artikkelin lukeminen, kuvien katseleminen) ja/tai kuvittelu aikaisempiin kokemuksiin liittyen. Kouluttaja esittää kysymyksiä herättääkseen pohdintaa kokemuksesta. On tärkeää, että osallistajat keskittyvät kuvailemaan tapahtumia, että vältetään tuomitsemista ja että annetaan kaikille mahdollisuus tehdä huomioita. Reflektointi on tärkeää, jotta kehitetään kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia, laajennetaan ymmärrystä ja mahdollistetaan uusia lähestymistapoja ja ratkaisuja.
- **Abstrakti käsitteellistäminen (ajattelu):** päättely, keskustelusta oppiminen, tutkiminen, mielipiteiden muodostaminen sekä faktojen, lukujen, historian ja muiden taustatietojen analysointi. Osallistujia pyydetään assosioimaan ja tarkastelemaan aktiviteetteja yleisemmästä näkökulmasta. Kysymyksiä voisi olla esimerkiksi: Miksi teemme tämän harjoituksen? Mitä opimme? Mitä tämä kokemus merkitsee sinulle? Yleistäminen on tapa tehdä käytännöllisistä konsepteista yksinkertaisempia, helpompia muistaa ja soveltuvampia erilaisiin tilanteisiin.
- **Soveltaminen:** opitun kokeileminen, havainnollistaminen ja testit/tietovisat faktojen tarkistamiseksi. Osallistujia rohkaistaan kertomaan juuri saamistaan

(⁴) Simply Psychology, "Kolb's Learning Styles and Experiential Learning Cycle", päivitetty 2017. <https://www.simplypsychology.org/learning-kolb.html> <https://www.simplypsychology.org/learning-kolb.html>

kokemuksista ja pohtimaan, kuinka näitä kokemuksia voi hyödyntää oikeassa elämässä. Kysymyksiä voisi olla esimerkiksi: Kuinka voit soveltaa oppimaasi oikeassa elämässä? Miten tämä kaikki tulee olemaan avuksi ja edistämään positiivista lähestymistä uudelleensijoittajamaahan?

ISBN 978-92-9487-084-1

■ Euroopan unionin
julkaisutoimisto

